

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Hannover, Emil.; udg. af Forening for
Kunsthåndværk.

Titel | Title:

Dansk Kunstindustri

Udgivet år og sted | Publication time and place: København : trykt hos Ivar Jantzen, 1922

Fysiske størrelse | Physical extent:

18 s.

DK

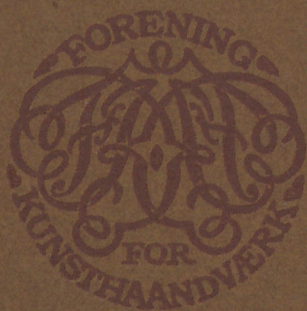
Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

EMIL HANNOVER
DANSK
KUNSTINDUSTRI

423 860

UDGIVET AF
FORENING FOR KUNSTHAANDVÆRK
KØBENHAVN MCMXXII

34, ³ 214

Det Kgl. Bibliotek

130025714076

EMIL HANNOVER
DANSK
KUNSTINDUSTRI

UDGIVET AF
FORENING FOR KUNSTHAANDVÆRK
KØBENHAVN MCMXXII

TRYKT I 325 NUMMEREREDE EKSEMPLARER

TRYKT HOS IVAR JANTZEN, KØBENHAVN

FORORD

Skønt Forening for Kunsthaandværks Bestyrelse ikke tvivler om, at vore Medlemmer kender Udviklingsgangen i dansk Kunstindustri, hver særlig i sit Fag, har vi dog ikke taget i Betænkning at bede Hr. Emil Hannover overlade os til Udgivelse paa Dansk den Indledning, han har skrevet til Kataloget over Rio de Janeiro Udstillingen iaar.

Vi er Forfatteren megen Tak skyldige for hans velvillige Tilladelse, tillige fordi han i nogen Grad har forøget sin Fremstilling, og vi udsender den hermed som en formaalstjenlig Repetition over Emnet og ikke mindre fordi det har sin Interesse for os at konstatere, hvorledes Direktøren for Det Danske Kunstindustrimuseum ser paa Sagen, naar han overfor Udlandet kortelig skal gøre Rede for vore over Hundred Aar gamle Traditioner, bedømme vore Forgængere, Kunstnere saavel som Haandværkere, og det Standpunkt, vi tilsammen staar paa idag.

BESTYRELSEN

FORWARD

The purpose of this book is to provide a comprehensive and up-to-date account of the current state of research in the field of [unintelligible]. The book is organized into several chapters, each dealing with a different aspect of the subject. The first chapter provides an overview of the field, while the subsequent chapters delve into more specific areas of research. The book is intended for a wide range of readers, including students, researchers, and practitioners in the field. It is hoped that this book will provide a valuable resource for anyone interested in this important area of research.

CONTENTS

Chapter 1: Introduction	1
Chapter 2: [unintelligible]	15
Chapter 3: [unintelligible]	35
Chapter 4: [unintelligible]	55
Chapter 5: [unintelligible]	75
Chapter 6: [unintelligible]	95
Chapter 7: [unintelligible]	115
Chapter 8: [unintelligible]	135
Chapter 9: [unintelligible]	155
Chapter 10: [unintelligible]	175
Chapter 11: [unintelligible]	195
Chapter 12: [unintelligible]	215
Chapter 13: [unintelligible]	235
Chapter 14: [unintelligible]	255
Chapter 15: [unintelligible]	275
Chapter 16: [unintelligible]	295
Chapter 17: [unintelligible]	315
Chapter 18: [unintelligible]	335
Chapter 19: [unintelligible]	355
Chapter 20: [unintelligible]	375
Chapter 21: [unintelligible]	395
Chapter 22: [unintelligible]	415
Chapter 23: [unintelligible]	435
Chapter 24: [unintelligible]	455
Chapter 25: [unintelligible]	475
Chapter 26: [unintelligible]	495
Chapter 27: [unintelligible]	515
Chapter 28: [unintelligible]	535
Chapter 29: [unintelligible]	555
Chapter 30: [unintelligible]	575
Chapter 31: [unintelligible]	595
Chapter 32: [unintelligible]	615
Chapter 33: [unintelligible]	635
Chapter 34: [unintelligible]	655
Chapter 35: [unintelligible]	675
Chapter 36: [unintelligible]	695
Chapter 37: [unintelligible]	715
Chapter 38: [unintelligible]	735
Chapter 39: [unintelligible]	755
Chapter 40: [unintelligible]	775
Chapter 41: [unintelligible]	795
Chapter 42: [unintelligible]	815
Chapter 43: [unintelligible]	835
Chapter 44: [unintelligible]	855
Chapter 45: [unintelligible]	875
Chapter 46: [unintelligible]	895
Chapter 47: [unintelligible]	915
Chapter 48: [unintelligible]	935
Chapter 49: [unintelligible]	955
Chapter 50: [unintelligible]	975

NAAR dansk Kunstindustri paa de seneste Verdensudstillinger før Krigen formaaede at tildrage sig en ikke ringe Opmærksomhed, skyldtes det afgjort ikke et blændende og bestikende Ydre. Det var let at se, at den ikke var rystet ud af noget Overflødighedshorn til Tilfredsstillelse af en Overklasses Hang til Luxus, let at se ogsaa — i hvert Fald naar man vidste det —, at den bare skyldtes en Trang hos nogle faa og kunstnerisk forvænte til paa Trods af de smaa Forhold i Landet at give nogle af Livets Fornødenheder en mere tiltalende Form end den første og bedste banale.

Af folkelig Tradition havde denne Kunstindustri ikke stort at bygge paa. Thi en faglig højt udviklet og udbredt Folkekunst i Lighed f. Ex. med den norske Træskærerkunst eller den svenske Tekstilkunst har Danmark ikke ejet. Naar dansk Kunstindustri ikke desto mindre hviler paa Traditioner, ja maaske endog i højere Grad end den øvrige

nordiske Kunstindustri har en nedarvet Kultur i sig, er det paa en hel anden Kant, man maa søge Forudsætningen for dette Forhold. Nemlig i den Tugt, den i mere end et Aarhundred har været underkastet som Følge af sin Berøring med Smag og Takt hos en Række af danske Kunstnere med udpræget dekorativt Talent.

I mere end et Aarhundred har Bygmestre, Billedhuggere og Malere i Danmark gjerne befattet sig med Kunstindustri og saaledes foregrebet et Forhold, som først meget senere kom i Stand i det øvrige Europa. Ganske vist knytter der sig ingen Kunstnernavne til de almindelige danske Empire-Møbler med de billige antikiserende Citrontræs-Indlæg (i de dyre franske Bronzers Sted!), der er lige typiske for deres Tid og Land. Men den spartanske Stil i disse Møbler havde allerede Maleren ABILDGAARD anvist i lignende, som han lod udføre til sit eget Hjem. Nogen Tid efter ham fulgte HETSCH, en Elev af Percier og Fontaine i Paris, der yderligere tillempede den luxuriøse franske Empirestil efter det beskedne danske Behov og gjorde saa at sige alle Haandværksfag fortrolige med de klassiske Formler. I Thorvaldsens Fædreland faldt disse iøvrig af sig selv i god Jord. En fortsat antikiserende Indflydelse paa den danske Kunstindustri øvede dels Billedhuggeren FREUND med det Kunstnerhjem i „pompejansk“ Stil, han lod unge Malere og Kunsthaandværkere indrette for sig i København, dels Bygmesteren M. G. BINDESBØLL

med sit Museum for Thorvaldsens Arbejder, Nationens Stolthed og i en Aarrække Brændpunktet for al dens kunstneriske Interesse. Under den direkte Indflydelse af disse Kunstnere og vel ogsaa indirekte af selve Thorvaldsens Værker forblev de antike Former for Konstruktion og Ornament længere dyrkede i Danmark end noget andet Sted. Saaledes fornægter de sig sjældent i de Møbler og andre dekorative Arbejder, som de unge Malere, der var udgaaede fra Eckersbergs Skole, ROED, CONSTANTIN HANSEN, P. C. SKOVGAARD, HILKER lod udføre efter deres egne Tegninger delvis til egne eller Venners Hjem. Men i god Samklang med deres Anlæg og Tilbøjeligheder som Malere tilførte dog allerede disse Kunstnere tillige Kunsthaandværket i Danmark noget af den friske Naturalisme, hvori senere deres Efterfølgere — for Skovgaards Vedkommende hans Sønner — saa Frelsen, da de i Slutningen af Firserne af forrige Aarhundred satte sig det Formaal at forny Keramiken og andre af de dekorative Kunster efter en Nedgangstid, de havde haft efter 1850. JOAKIM og NIELS SKOVGAARD og deres Samtidige, i første Række M. G. BIndesbøll's Søn, TH. BINDESBØLL, lærte imidlertid snart at indsee, at dekorativ Kunst kun taaler en begrænset Tilførsel af Natur. Med sin levende Naturfølelse forbandt Joakim Skovgaard en i vore Dage sjælden Stilfølelse, og hvad den yngre BIndesbøll angaar, slog han hurtigt ind paa en ganske abstrakt, ham egen, djærv Ornamentik. I Kraft dels

af det geniale ved denne, dels af sin Personligheds Magt og Fylde fik denne Kunstner en større Indflydelse paa de dekorative Kunster i Danmark, end nogen anden efter Hetsch havde haft. Selv udmærket som Keramiker og en Mester i Vignettens og Monogrammets Kunst virkede han desuden som Tegner paa næsten alle Omraader, strøende med rund Haand Udkast omkring sig til Møbler og Sølvsager, til Bogbind, Broderi og Billedrammer. Skønt oprindelig Arkitekt var det ornamentale mere end det konstruktive hans Styrke, og i Forbindelse med hans Indflydelse spores derfor ofte i den danske Kunstindustri en Tilbøjelighed til at forsømme Tingens Form for dens Dekoration. Men andre Talenter stod ved hans Side og afbalancerede til en vis Grad den uhyre Vægt af hans Indflydelse. Nogen Modvægt til ham øvede saaledes HANS TEGNER, en alt andet end djærv, men til Gengæld meget fin og smagfuld Kunstner, der navnlig fik stor Betydning for det danske Boghaandværk. Nogen Modvægt øvede ogsaa tidligt JOHAN ROHDE, der begyndte med at føre den imidlertid ret forvildede danske Møbelkunst tilbage til enkle Former og skolede dens Udøvere til skarp Iagttagelse af det ansvarlige Haandværks Forpligtelser, for senere at gøre sin højt kultiverede Smag gældende ogsaa paa flere andre Omraader, navnlig Sølvsmedkunstens, og sluttelig blive toneangivende i tilnærmelsesvis samme Grad, som Bindsbøll før ham havde været det.

Tilsvarende førende Stillinger indenfor de dekorative Kunster i Danmark, som Bindsbøll's eller Johan Rohde's, har ikke andre kunnet hævde, skønt det ingenlunde har skortet paa virkelige dekorative Begavelse. En af disse var WILLUMSEN, en universelt anlagt Kunstner, Maler, Billedhugger og Arkitekt, en Gang den første Keramiker i Danmark, senere Leder af Bing & Grøndahls Porcellænsfabrik, nu tilsyneladende færdig for stedse med Kunstindustrien, skønt hans rette Omraade maa ske netop havde været dette, der udgør en Enhed af de egentlige Kunster. Et betydeligt dekorativ Talent viste i sin Ungdom ogsaa Maleren SLOTTMØLLER, der senere ligeledes har forladt Kunstindustrien efter i Fayencefabriken „Alumina“ og andet Steds at have efterladt sig en Række friske dekorative Indfald. Paa mange Hold, saaledes i Porcellænsfabrikerne og i flere Værksteder for Metal spores endvidere Virkningen af Billedhuggeren SIEGFRIED WAGNER, der igennem en Aarrække var beskæftiget paa næsten alle Kunstindustriens Omraader, men som ligeledes hører til dem, der senere tabtes for disse. I et varigt Forhold til dem er derimod MØHL bleven staaende, en dygtig Landskabsmaler og paa samme Tid en dekorativ Tegner, der med Bistand af nogle Damer (IDA HANSEN, CLARA WÆVER, METTE WESTERGAARD) har ført Broderi og Vævekunst ind paa helt andre Baner end de klassiske, som endnu fulgtes af Frk.'erne Konstantin Hansen og Bindsbøll, idet han har skabt en Stil,

hvori middelalderlige Motiver fra Dyre- og Planteverdenen er tillempede efter de textile Tekniker og moderniserede ved Brugen af Nutidens dæmpede Mellemparver. Paa de textile Omraader manglede der iøvrig ikke fuldstændig folkelige Traditioner i Danmark, og de blev paa flere Maader tagne op med Kløgt og Takt. Saaledes indlagde LÉON EHLERS sig i sin altfor korte Levetid en ikke ringe Fortjeneste, idet han paa Grundlag af de smukke Huer med broderede „Nakker“, som Bondepigerne i Danmark har i de gode gamle Dage, gjorde nye Tegninger for Broderi i Silke, Sølv og Guld, hvilke hans Hustru, Fru VERA EHLERS, gav en fuldkommen Udførelse. Omtrent samtidig begyndte SELSKABET TIL HEDEBOSYNINGENS FREMME at forny den gamle Bonde-Hvidsøm fra den saakaldte Hedebo-Egn i Nordsjælland, og senere har VÆVESTUEN lagt sig efter at gøre Vadmels- og andre Vævninger brugelige paa Ny til Dragter og Møbelstoffer samtidig med, at den har taget sig paa at genoplive den gamle Tønder'ske Kniplingsindustri. De samme eller andre spredte Tilløb til en dansk Folkekunst har iøvrig Maleren MØLLER-JENSEN søgt at samle i en Slags national Stil, der fra hans dygtigt ledede „Skole for dansk Kunsthåndværk“ har bredt sig til mange af de yngste, men som med sit almueagtige Væsen dog ikke har vundet synderligt Fodfæste i selve den danske Hovedstad.

Langt de fleste andre danske Malere eller Billedhuggere, som sysler med dekorativ Kunst, ser Ide-

alet i frit at hengive sig til deres Subjektivitet og blive denne tro ogsaa i deres Virksomhed som Kunsthaandværkere, for saa vidt som deres Materialer tillader det. Det gælder ikke mindst dem, der med Forkærlighed arbejder i det føjeligste af alle Materialer, Leret, saaledes Billedhuggeren HANSEN-JACOBSEN, der gennem mange Aar har fremtryllet nye og sære Glasurer og stundom med stort Held har anvendt dem paa mindre plastiske Arbejder, saaledes ogsaa Maleren JAIS NIELSEN, der kun raader over en primitiv Pottemager-Teknik, men har et ikke almindeligt Greb paa at fylde en Flade med løst henkastede Figurer i nogle faa Farver, og fremdeles SVEND HAMMERSHØI og JENS THIRSLUND, der begge arbejder i den for sin røde Lustre længst bekendte HERM. KÄHLERS Fabrik, og af hvilke den første jævnlig har vist Sans for streng Form og Linjeføring, medens den sidste med sit stærke Temperament har taget alle den gamle Fabriks keramiske Erfaringer i sin fyrige Fantasis Tjeneste. Overhovedet maa Keramiken siges at være Kunstindustrien *par excellence* i Danmark. Næppe nogen Art af den er her ladet uforsøgt. Fra gammel Tid har IPSEN's Fabrik et Verdensry for sine Genfremstillinger af antik Terracotta. Forskellige Slags Stentøj, hvortil bl. a. Navnene P. NORDSTRÖM, KARIN BLOM og CATHINKA OLSEN er knyttede, har i de senere Aar Porcellænsfabrikkerne kappedes om at fremstille. Andet ypperligt Stentøj er blevet udført af HJORTH (Bornholm) og JOACHIM. Hvad Fayen-

cen angaar, er den i vore Dage kun blevet dyrket i Danmark i større Stil af Fabriken ALUMINIA, en Søsterfabrik til den kgl. Porcellænsfabrik, hvis djærvt dekorerede og kraftigt kolorerede blyglaserede Varer med de slaaende dekorative Virkninger vil være i manges Erindring fra de sidste store Verdensudstillinger. Saa godt som kun set paa skandinaviske Udstillinger er derimod hidtil en helt anden Slags Fayence, den ægte gamle hvide med Tinglasur. En dansk Dame, Fru KAREN HANNOVER, har været den første til at genindføre dette mærkelig nok glemte skønne Stof og vise, hvor taknemligt det fremdeles lader sig benytte i lignende kunstneriske Øjemed, som det tjente i tidligere Tider.

Men i Omfang som i Betydning overskygges naturligvis praktisk talt alle de hidtil nævnte keramiske Bedrifter aldeles af de to store danske Porcellænsfabriker, den kongelige og Bing & Grøndahls, der ikke nøjes med at forfølge deres Sejre, men bestandig drager nye Kunstnere til sig. I BING & GRØNDAHLS FABRIK som nu har Hans Tegner til Leder, er med ham en sirligere Aand dragen ind til Afløsning af Willumsens voldsomme, men de berømmelige bredt udskaarne Arbejder af Frk.'erne HEGERMANN-LINDENCRONE og GARDE og talrige nye Tekniker, der har andre kraftige Virkninger til Formaal, trives dog vedblivende her Side om Side med en Statuette-Kunst i Lighed med Meissens og andre sarte Ting, som skyldes den nye Leder. I DEN KONGELIGE PORCELAINSFABRIK er ligeledes udmær-

kede gamle Kræfter i Virksomhed fremdeles, samtidig med at nye øver deres Evner. Det sker bl. a. paa et nyt Porcellæn, et graaligt, som sikkert mange vil foretrække for det alt for hvide og rene. Som rigest udrustede blandt de Unge indenfor denne Fabrik staar i Øjeblikket maaske Maleren OLUF JENSEN samt Billedhuggeren THYLSTRUP, der, foruden at forsyne Fabrikens Stentøj med nydelige Monteringer i Bronze, er en ivrig keramisk Experimentator selv og har en egen arkaiserende yndefuld Stil som Kunstner. Knap i samme Grad som de andre keramiske Stoffer synes iøvrig Porcellænet at tillade den enkelte en fri Udfoldelse af hans Egenskaber. Takket være en i det store og hele en Gang for alle tilrettelagt Teknik og dertil knyttede Traditioner har i hvert Fald det københavnske Porcellæn, hvad enten det skyldes den ene eller anden Fabrik, den ene eller anden Kunstner, i alt væsentligt bevaret det samme Fysiognomi, hvormed det fremtraadte for 30 Aar siden.

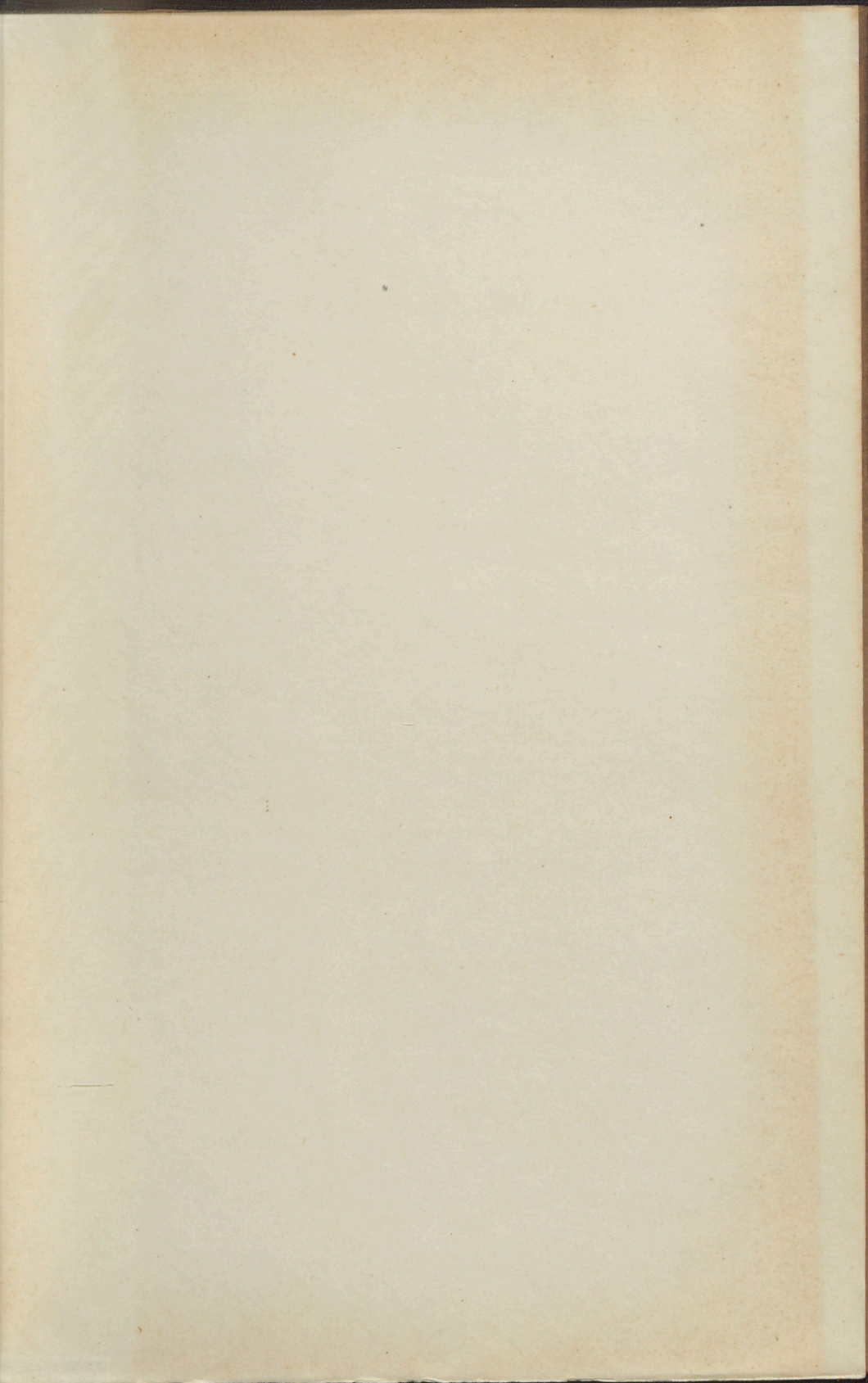
Næst Keramiken var det i en Aarrække Boghaandværket, som skabte Danmarks Anseelse i Udlandet, takket være navnlig F. HENDRIKSEN, der i sin Tid, støttet af Kunstnere som Bindsbøll og Tegner og af et lille Antal Boghaandværkere, blandt hvilke Foregangsmændene var SIMON BERNSTEEN og ANKER KYSTER, rejste en Bevægelse for en Renaissance paa dette Omraade. Udmærket Bogtryk er — ofte med Bistand af fortrinlige Illustrationer

som Frølich, Br. Skovgaard, Tegner, Johannes Larsen, Vald. Andersen, Kongstad o. m. fl. — blevet udført af en hel Række Firmaer, hvoraf de fremragende endog er flere, end der kan nævnes her, medens smukke Bogbindsarbejder er præsterede bl. a. af FLYGE, BADEN, PETERSEN & PETERSEN og frem for alle af KYSTER, der sikkert en Gang vil komme til at staa som en klassisk Mester paa sit Omraade. Ved Siden af det danske Porcellæn og Boghaandværk har ogsaa det danske Sølv allerede i en Række af Aar formaaet at gøre sig gældende paa Verdensmarkedet som en stærkt begæret Artikel. For god Guldsmedkunst er der, ligesom for de fleste andre Arter af Kunsthaandværk, gamle Traditioner i Danmark. Nedarvede Navne som MICHELSEN og DRAGSTED, der endnu repræsenterer livskraftige Virksomheder, kan vedvarende nævnes med Hæder, og al mulig Agtelse skylder man iøvrig ogsaa nyere Navne som BALLIN, KAJ BOJESEN, ERIK MAGNUSSEN og JUST ANDERSEN. Men som ingen anden har GEORG JENSEN gjort Epoke, idet han har kaldt Skønheder til Live i Sølv, som hidtil slumrede ubemærket i det. Bestemt oprindeligt til Billedhugger medbragte han til sine første Forsøg med Sølv en Trang til at forme det blødere og fyldigere, end man før havde set det, og begavet tillige med malerisk Sans fandt han hurtigt paa at bryde Virkningen af det blaanende, blanke Materiale ved at indfatte Materialer af modsat Virkning i det, f. Ex. det gule Rav og den røde Koral. Sine første Sejre

vandt han med sine Smykker, som havde ganske andre Egenskaber end alle foregaaende Tidens: thi ikke ved kostbare Stene, men ved den dekorative Kunst, hvormed Sølv og de andre Stoffer var sammenbragte, virkede disse Smykker. De havde desuden den demokratiske Egenskab, at de lod sig fremstille til ligefrem rørende billige Priser, og de vandt ikke mindst af denne Grund de danske Damer i en saadan Grad, at deres Dragter derigennem fik et næsten nationalt Præg. Efterhaanden som Georg Jensens Stil gik sin Sejersgang ud over den halve Verden, tabte hans Smykker let forstaaelig noget af deres Tillokkelse i Danmark. Men i Kraft af de Korpusarbejder, der i de senere Aar hovedsagelig har beskæftiget ham, æres han i sit Hjemland dog fremdeles som en af Kunsthaandværkets ypperste Dyrkere i Nutiden. Udførte dels efter hans egne, dels efter Johan Rohdes Tegninger betegner disse Korpusarbejder en fortsat Fornyelse af Sølvmedkunstens Formverden og tillige af dens hele Teknik. Havde man ikke Arnold Krog og hans Porcellæn at pege paa, maatte man gaa til Emile Gallé og hans Glas for at finde en Kunsthaandværker i Nutiden, der har grebet saa dybt ind paa sit Omraade, som Sølvmeden Georg Jensen paa sit. En Kommentar er vel forresten nødvendig nuomstunder til Navnet ARNOLD KROG, eftersom det allerede i nogen Grad synes glemt ude i den store Verden. Den Kendsgærning vil dog sikkert blive staaende i Smagens Historie, at det

var Krog, som skænkede det danske Porcellæn den Stil, der, forplantet fra København til mangfoldige af Udlandets Fabriker, havde en Forvandling til Følge af næsten alt europæisk Porcellæn.

En lignende Indflydelse paa Verdenssmagen, som hans, har end ikke Georg Jensen haft, end sige nogen af de andre Kunstnere, der her er nævnte eller endnu kan nævnes som Bærere af Nutidens danske Kunstindustri. Sandt at sige er de vist i Udlandet temmelig ukendte, og ingen mere end de, der for Hjemmene i Danmark just har haft størst Betydning, nemlig dem, hvem det skyldes, at ogsaa Møbelkunsten her er i Færd med at fæstne sig i enkle Former, der gør den kendelig fra andre Landes. Deri har, som ovenfor sagt, Johan Rohde en væsentlig Andel. Men støttede af de paa dette Omraade særlig duelliggjorte danske Haandværkere (Brødrene LARSEN, SEVERIN og ANDREAS JENSEN, OTTO MEYER, MØRCK, A. KJÆR, RUD. RASMUSSEN, JENSEN KJÆR o. fl.) har i de senere Aar talrige andre Kunstnere, navnlig Arkitekter, blandt hvilke det maaske kan være tilladt at fremhæve KLINT (Fader og Søn), BRUMMER, CARL PETERSEN, stræbt, ligesom Rohde, at forenkle Møbelkunsten i Linjerne og gøre den fornem samtidig ved Udførelsen, og det ligger i Sagens Natur, at de derved har bidraget end mere end Dyrkerne af den mindre Kunstindustri til at kultivere de Former, som danske Hjem har antaget i de sidste ti eller tyve Aar.

FORENING FOR
KUNSTHAANDVÆRKS
SMAAHEFTER II